

Kommunledningsförvaltningen
Oskar Dahlberg
0171-625289
oskar.dahlberg@enkoping.se

Socialnämnden

Socialförvaltningens verksamhetsanalys

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att:

1. anta nämndens verksamhetsanalys och skicka den till kommunstyrelsen som ett underlag inför budget 2025 och plan för 2026-2027.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden har upprättat en verksamhetsanalys 2025 med plan 2026-2027.

Verksamhetsanalysen beskriver förändringar som påverkar verksamheten åren 2025-2027 inom följande områden:

- Volymförändringar
- Lagar och myndighetskrav
- Behov utöver ram
- Investeringsplan 2025-2034

Oskar Dahlberg
Controller

Nämndens verksamhetsanalys

Socialnämnden

Innehållsförteckning

1	Uppdrag och Ansvar	3
2	Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027	3
2.1	Volymförändringar.....	3
2.2	Lagar och myndighetskrav	5
2.3	Förändrade driftkostnader utifrån investeringar	5
2.4	Flytt av budgetramar	6
3	Ekonomi	6
3.1	Driftbudget.....	6
3.2	Taxor och avgifter.....	8
4	Behov utöver ram	8
5	Förändringar om ramen minskas	9
6	Investeringsplan 2025–2034.....	9
6.1	Strategisk analys	9
6.2	Skattefinansierad investeringsplan	9
6.3	Större investeringar efter 10-årsplanen	10

1 Uppdrag och Ansvar

Socialnämnden ansvarar för att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänst enligt:

- socialtjänstlagen (2001 :453), SoL med kompletterande lagar rörande individ- och familjeomsorg, med undantag av budget- och skuldrådgivning
- lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU
- lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM
- begravningslagen (1990:1144)

Socialnämnden ansvarar för de uppgifter som enligt lag eller författning åligger socialnämnd och som inte någon annan nämnd har fått i uppdrag att ansvara för. Detta gäller till exempel socialnämnds uppgifter enligt:

- föräldrabalken (1949:381), FB
- äktenskapsbalken (1987:230), ÄktB
- lag (2016:1013) om personnamn
- ärvdabalken (1958:637), ÄB
- lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LuL
- brottsbalken (1962:700), BrB
- körkortslagen (1998:488).

Socialnämnden har följande ansvarsområden:

- samordningsansvar när det gäller psykiskt och socialt omhändertagande vid stora katastrofer och olyckor,
- kommunens yttranden enligt hemvärnsförordningen
- förebyggande och uppsökande socialt arbete

Socialförvaltningen är organiserad i sju avdelningar vilka har varsin specifika inriktning. Myndighetsutövningen finns fördelad inom fyra avdelningar. Övriga tre avdelningar innehåller öppenvård och arbetsrehabilitering.

Från 1 januari 2024 ingår förebyggande och uppsökande socialt arbete som en del av Socialnämndens ansvarsområde.

Från 1 mars 2024 har ansvaret för serveringstillstånd och tillsynen av alkohol och tobak flyttats från Socialnämnden till Miljö- och byggnadsnämnden.

2 Verksamhetsanalys 2025, plan 2026–2027

2.1 Volymförändringar

Ekonomiskt bistånd

Andelen utbetalningshushåll har varit lågt under 2023 och även i början av 2024 i jämförelse med 2021-2022. Trots omvärldsläget med hög inflation och ökande arbetslöshet är det fortsatt få hushåll i jämförelse med tidigare år som kvalificerar sig för ekonomiskt bistånd i kommunen. Under 2022 var antalet utbetalningshushåll i genomsnitt 487 stycken i jämförelse med 407 stycken under 2023. Bedömningen av antalet utbetalningshushåll under 2024 beräknas till 415 hushåll i snitt. Under kommande år är bedömningen att antalet hushåll med behov av försörjningsstöd är fortsatt lågt med en liten ökning under 2026 för att sedan återgå till 2024 års nivåer. Det färre antalet hushåll medför att andelen långtidsberoende av försörjningsstöd har blivit procentuellt fler.

Gruppen är inte homogen utan här finns språksvaga, beroendeproblematik, psykisk och fysisk ohälsa m m.

Övrig vuxenvård (våld i nära relation)

Andelen placeringar i skyddat boende har minskat kraftigt sedan april-maj 2023. Socialnämnden behöver ha en god beredskap för att ta emot och bistå våldsutsatta med skydd. Nämnden ska också bistå den enskilde med att planera en återgång till goda levnadsförhållanden efter tiden i skydd. Mot bakgrund av att antalet ansökningar om skyddsplacering minskat samtidigt som tiden i skydd kortats bedömer förvaltningen att antalet årsplaceringar för målgruppen är 11 stycken under 2025 och framåt.

Institutionsvård barn och unga

Inom denna post rymmer sig barn och unga placerade i HVB, stödboende och SIS (Statens institutionsstyrelse). Antalet barn och unga som är placerade i HVB minskade i slutet av 2023 och trenden har även fortsatt under början av 2024. Andelen barn och unga i stödboende har dessutom ökat i förhållande till HVB som är en mer kostsam insats. Totalt minskas årsvolymen för denna placeringsform från 19 till 15 årsplaceringar. Socialnämnden har i sin nämndplan tydligt uttalat att vård ska, så långt möjligt, ges i öppna former.

Inom SIS har utvecklingen däremot varit ökande. Under slutet av 2023 och början av 2024 har antalet placerade ungdomar ökat från 2-3 placeringar till 5-7 placeringar. Ökningen beror i huvudsak på att ungdomar med normbrytande beteende har bedömts ha behov av vård i enlighet med LVU. Mot bakgrund av omvärldsfaktorer där unga begår grova brott och där vård i öppna former inte har bedömts tillförlitlig har tvångsvård varit nödvändig att vidta. I vissa fall har LVU använts i väntan på att den unge ska avtjäna straff enligt LSU (Lagen om slutna ungdomsvård).

Egen familjehemsvård

Den egna familjehemsvården är den minst kostsamma placeringsformen. Under 2023 var antalet placeringar 70 stycken i snitt. Snittet för 2024 beräknas till 75 årsplaceringar med en ökning om cirka 2 placeringar årligen under 2025-2027. Volymökningen i denna vårdform ska fasa ut placeringar inom bland annat HVB och leder på så sätt till en ekonomisk effektivisering trots att volymerna ökar.

Institutionsvård vuxen

Antalet placeringar inom HVB för vuxna var i snitt 15,1 årsplaceringar under 2023 med en topp under maj och juni för att sedan avta mot slutet av året. Prognosen för år 2024 bedöms till 9,7 årsplaceringar. Majoriteten av de placeringar som finns idag planeras att avslutas inom sex månader vilket leder till att volymen för vårdformen skrivs ner från 14 till 12 årsplaceringar. Samma resonemang gäller även för SIS-placeringar där volymen skrivs ned från 2 till 1,7 årsplaceringar. Nämnden erbjuder ett flertal olika insatser i öppna former för den som vill uppnå drogfrihet. Dessa bidrar till det låga behovet av vård inom HVB.

Digitalisering

Nämnden erbjuder ett flertal e-tjänster. Digitalt verktyg används som en del av öppenvården för personer med missbruk/beroende. Förvaltningen har sökt och fått medel för utveckling av digitala hjälpmedel från centrala medel. Utvecklingen av AI inom socialtjänsten i Sverige är påbörjad och förvaltningen tar in den kunskap som finns på området.

Attraktiv arbetsgivare

Det råder en skarp konkurrens mellan arbetsgivare om den kompetens som nämndens verksamheter behöver för sitt arbete. Förvaltningen behöver fortsätta arbetet med att attrahera och behålla medarbetare. Förutom lön och arbetsmiljö är ett nära ledarskap och stöd i arbetet en avgörande faktor för att minska personalomsättningen.

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Volymersättning enligt beslut i KF 2023-11-13, § 238	-215,2	-219,9	-224,1
Ekonomiskt bistånd	-0,8	-1,5	-0,2
Ekonomiskt bistånd, flykting	-0,5	-0,5	-0,5
Familjehem BoU egna fam.hem	-0,6	-1,2	-1,8
Institutionsvård BoU (SIS)	-1,5	-2,5	-3,5
Institutionsvård BoU (HVB och stödboende)	4,3	4,3	4,4
Övrig vuxenvård, våld i nära relation	2,2	2,2	2,2
Institutionsvård vuxen (SIS)	0,6	0,6	0,6
Institutionsvård vuxen (HVB)	1,6	1,6	1,6
Mottagning	-0,7	-0,7	-0,7
Totalt (mnkr)	4,6	2,3	2,1

2.2 Lagar och myndighetskrav

Under de kommande åren kommer ett flertal förändringar i lagstiftning att verkställas vilka påverkar Socialnämndens verksamheter. För närvarande bereds och utreds flera förslag som syftar till en högre tillgänglighet och ökad kvalitet inom socialtjänsten. Utöver det utreds även förslag som kan leda till en förändring av huvudmannans ansvar för personer med beroendeproblematik och för unga som begår grova brott.

1 april 2024 infördes lag om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende vilket medför ett utökat ansvar för socialtjänsten. Förändringen beräknas medföra ökade kostnader vilka förvaltningen bedömer kan hanteras inom tilldelad budget.

En ny Socialtjänstlag är under framtagande vilken preliminärt träder i kraft den 1 juli 2025. Den innebär sannolikt att nämndens kostnader inom ram förändras på så sätt att medel fördelas från myndighetsutövning till öppna insatser. Under åren efter ikraftträdande innebär förändringen en kostnadsökning som idag inte går att bedöma. Regeringen har aviserat statsbidrag för att stödja landets kommuner i omställningen. Nämnden bevakar detta och gör tills vidare bedömningen att omställningen kan hanteras inom tilldelad ram.

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende	0,0	0,0	0,0
Ny socialtjänstlag	0,0	0,0	0,0
Totalt (mnkr)	0,0	0,0	0,0

2.3 Förändrade driftkostnader utifrån investeringar

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
-----------------	-------------	-----------	-----------

Totalt (mnkr)			

2.4 Flytt av budgetramar

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Totalt (mnkr)			

3 Ekonomi

3.1 Driftbudget

Verksamhet, mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Förändring 23/24	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Ekonomiskt bistånd	-51,1	-52,4	-1,3	-51,5	-52,7	-53,5
Ekonomiskt bistånd, flykting	0,3	0,7	0,4	0,7	0,7	0,8
Familjehem BoU egna fam.hem	-20,6	-21,8	-1,2	-22,2	-22,7	-23,1
Familjehem BoU konsulentstödda	-16,4	-16,7	-0,3	-17,0	-17,4	-17,7
Verksamhetsledning och OH	-23,7	-23,7	0,0	-24,2	-24,7	-25,1
Nämnd SN	-2,1	-1,8	0,3	-1,9	-1,9	-2,0
Öppna insatser BoU	-14,4	-20,9	-6,5	-21,4	-21,8	-22,2
Ensamkommande flyktingbarn	1,2	0,5	-0,7	0,5	0,5	0,5
Ekonomiskt bistånd (personal)	-10,5	-12,2	-1,7	-12,4	-12,7	-12,9
Mottagning	-8,7	-10,4	-1,7	-10,8	-11,1	-11,3
Utredning barn	-19,0	-16,6	2,4	-17,2	-17,6	-17,9
Utredning vuxen	-8,5	-9,5	-1,0	-9,6	-9,8	-10,0
Samhällsvård BoU	-10,1	-12,5	-2,4	-12,7	-13,0	-13,2
Arbetsmarknadsåtgärder	-8,1	-9,4	-1,3	-9,6	-9,8	-10,0

Öppna insatser vuxen	-19,0	-19,9	-0,9	-20,3	-20,7	-21,1
Familjehem vuxen konsulentstödda	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrig vuxenvård, våld i nära relation	-9,0	-13,8	-4,8	-14,0	-14,3	-14,6
Institutionsvård BoU	-23,0	-26,4	-3,4	-26,9	-27,4	-28,0
Institutionsvård vuxen	-15,7	-14,8	0,9	-15,1	-15,4	-15,7
Effektivisering år 2025				2,8	2,8	2,8
Effektivisering år 2026					2,9	2,9
Totalt, mnkr	-258,4	-281,6	-23,2	-282,8	-286,1	-291,3

Kommentarer till driftbudget

I enlighet med beslut i kommunfullmäktige har socialnämnden via reglemente tilldelats ansvar för förebyggande och uppsökande socialt arbete. Som en effekt av beslutet har socialnämnden tilldelats medel vilka nyttjas genom att starta en fältverksamhet. Dessa kommer att arbeta uppsökande och förebyggande mot barn och ungdomar i riskzon i syfte att erbjuda insatser för den enskilde och dess vårdnadshavare.

Eftersom det är socialnämnden som fattar beslut om fördelningen av budgetram mellan de olika verksamheterna redovisas effektiviseringarna som en samlingspost.

Förflyttning från extern vård till hemmaplanslösning

I de enskilda fall där vårdbehoven ej kan tillgodoses i den egna utförarverksamheten sker placering via en extern vårdgivare. Socialnämndens strategi är att vårdbehov skall bedrivas på hemmaplan. För att nå önskad måluppfyllelse och strukturellt nå en ökad grad av förflyttning av extern vård arbetar förvaltningen med tvärteamsarbeten tvärstrukturellt över samtliga avdelningar. Stödjande och behandlande resurser tillgodoses från egen upparbetad utförarverksamhet. Det berör barn som placeras i egen familjehemsvård. Vuxna med beroendeproblematik som bor i interna stödboenden med arbetsträning på verksamheten Joar Socia. Utförarverksamheten som erbjuder högintensiva insatser förebygger att externa placeringar blir aktuella. För socialnämnden är risk och skyddsperspektiv på eget beteende hos den enskilde och konsekvenser för omgivningen det främsta att beakta gällande om strategin skall nå full effekt.

Förändringar i driftsbudget

	2025	2026	2027
Ingående budget	-282,8	-284,8	-288,5
Totalt förändring volymer	4,6	2,3	2,1
Totalt förändring lagar och myndighetskrav	0,0	0,0	0,0
Totalt förändring driftkostnader utifrån investeringar	0,0	0,0	0,0
Utgående budget	-278,2	-282,5	-286,4
Underskott/överskott	4,6	2,3	2,1
Totalt förändring flytt av budgetram	0,0	0,0	0,0
Utgående budgetram inkl flytt av budgetram	-278,2	-282,5	-286,4

Åtgärder för att få budget i balans (vid underskott)

Miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Totalt (Mnkr) (ska stämma med underskott i tabell ovan)			

3.2 Taxor och avgifter

Socialnämnden tar ut avgifter för vård och boende utanför det egna hemmet och för familjerådgivning.

För kommande år är inga förändringar föreslagna.

När det gäller avgifter för vård och boende utanför det egna hemmet så är området reglerat via lagstiftning vad kommuner som mest får ta ut i avgift.

Avgiften för vård och boende utanför det egna hemmet kan som mest kosta det aktuella maxbeloppet per månad.

Nämndens möjligheter att påverka avgifterna är mot ovanstående kraftigt begränsade och genom årens lopp har avgifterna därför uteslutande endast uppräknats vid förändring av de belopp som anges i 18 kap 20 § socialförsäkringsbalken (2010:110) och 6 kap 1 § socialtjänstförordningen (2001:937).

Avgifter för familjerådgivning avser inte att täcka någon särskild kostnad utan har endast till syfte att minska risken för uteblivna besök. Av den anledningen har avgiften varit densamma under flera år. Avgiften får ej vara så pass stor att den riskerar att familjer med behov av rådgivning avstår detta av ekonomiska skäl.

4 Behov utöver ram

Nämnden har behov av att hyra mer lokalyta än den som disponeras idag. Nuvarande lokal vid Källgatan är trångbodd vilket påverkar den fysiska arbetsmiljön samtidigt som kommande förändringar i lagstiftning kan komma att medföra behov av mer personal. Det råder en stark konkurrens på arbetsmarknaden. I valet av arbetsgivare spelar det roll för den sökande vilken arbetsmiljö som kan erbjudas varför större lokaler bedöms som angeläget för den fortsatta personalförsörjningen.

	2025	2026	2027
Utökad lokal	-0,8	-0,8	-0,8
Totalt (mnkr)	-0,8	-0,8	-0,8

5 Förändringar om ramen minskas

Kommunfullmäktige har beslutat om effektiviseringar inom Socialnämnden i sitt beslut om ändringsbudget 2024. Utöver det finns en effektivisering inlagd i ramen för budget 2024. Dessa beslut har hanterats av Socialnämnden genom minskning av vårdkostnader. Om ramen minskas med ytterligare en procent är bedömningen att en sådan förändring ska fördelas mellan vårdkostnader och personalkostnader för att inte riskera att budgeten för vård blir otillräcklig. En reduktion av bemanning kan medföra konsekvenser i form av minskad tillgänglighet, färre insatser i öppna former eller annat beroende på vart minskningen sker.

	2025	2026	2027
Minskad bemanning	1,4	1,4	1,4
Minskad vård	1,4	1,4	1,4
Totalt (mnkr)	2,8	2,8	2,8

6 Investeringsplan 2025–2034

6.1 Strategisk analys

Befolkningsprognos 2023 visar att befolkningen växer med 15 procent fram till 2033, eller 28 procent fram till 2040. För socialnämnden relevanta åldersintervall ökar relativt snarligt den totala befolkningsökningen. Befolkningstillväxten medför en ökad efterfrågan på socialnämndens verksamheter.

Utökad uppdrag enligt ny socialtjänstlag innebär att mer personal behövs på förvaltningen och därmed blir behovet av kontorslokaler större än befolkningsökningen indikerar.

Redan idag är befintliga kontorslokaler för små i förhållande till behovet så från 2025 kommer förvaltningen behöva utöka lokalyta för kontor.

Antalet platser i missbruksboende behöver öka med 5 platser, för att möta den väntade befolkningstillväxten fram till 2040. Detta förutsätter dock att behoven av missbruksboende följer befolkningsökningen vilket det sällan gör utan det är snarare de förebyggande insatserna som inverkar på behovet av missbruksboende.

Förebyggande insatser inom öppenvårdens verksamhet har ökat och kommer fortsätta öka vilket får till följd att det snarare är behov av kontorslokaler för personal som kommer att öka än platser i missbruksboende.

6.2 Skattefinansierad investeringsplan

Enskilda investeringsprojekt 2024–2033

Nya investeringsbehov 2025–2034

Enskilda projekt, nya investeringsbehov utöver KF's årsplan 2024 (mnkr)	Preliminär utgift/ink	Tas i bruk 2025-2034 (år)	Preliminär driftkostnadsförändring (mnkr)	Grad av konsekvens (1-3)	Prioriteringsmotiv
---	-----------------------	---------------------------	---	--------------------------	--------------------

	omst (mnkr)				
Summa					

I nämndens lokalbehovsplan 2023 identifierades behov av ett nytt missbruksboende, vilket också redovisas i lokalförsörjningsplan 2024. Detta behov kan dock komma att ändras då behov av platser för missbruksboende har en direkt koppling till förebyggande insatser.

Samlingsposter

Samlingspost inventarier m m

Samlingspost inventarier, maskiner, system, IT m m (mnkr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025 - 2034
KF 2024	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	0,0	-0,2	0,0	-0,2	0,0		-1,0
Förslag 2025-2034		-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-3,2
Förändring		-0,3	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3	-0,3	-2,2

Samlingspost hyresgästanspassningar

Samlingspost hyresgästanspassningar (mnkr)	KF 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa 2025 - 2034
KF 2024												
Förslag 2025-2034												
Förändring		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

6.3 Större investeringar efter 10-årsplanen